

Sygn. akt III AUa 148/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy W. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 grudnia 2015 r. sygn. akt IV U 901/15

- zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznaje ubezpieczonemu W. L. prawo do emerytury od dnia 31 lipca 2015 roku,
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. na rzecz W. L. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu poniesionych kosztów sądowych.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 148/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 września 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonemu W. L. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu podniósł, że ubezpieczony osiągnął 60 lat, nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego, do 01.01.1999 r. udowodnił wymagany 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, jednakże

do 01.01.1999 r. nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a jedynie 6 lat, 6 miesięcy i 20 dni tej pracy.

W odwołaniu ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jemu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach zarzucając, że stanowisko organu rentowego nie jest zgodne ze stanem faktycznym. Twierdził, że od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. – zatrudniony był w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. w szczególnych warunkach na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych, którą to pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Ubezpieczony W. L. urodził się dn. (...) W 1973 roku ukończył (...) Szkołę Zawodową – kierunek mechanik maszyn rolniczych.

W dniu 10 lipca 2015 r. złożył wniosek o wcześniejszą emeryturę.

Sąd Okręgowy wskazał, że na podstawie złożonych do akt dokumentów organ rentowy ustalił, że na dzień 01.01.1999 r. ubezpieczony posiada udokumentowane 25 lat, 1 miesiąc i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 6 lat, 6 miesięcy i 20 dni pracy w szczególnych warunkach i nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Do pracy w warunkach szczególnych Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaliczył ubezpieczonemu pracy w okresie od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R..

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że ubezpieczony pracę w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. udokumentował świadectwem pracy z dn. 29.04.1992 r. Z treści tego świadectwa wynika, że W. L. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Rolnym w R. od 01.09.1973 r. do 30.09.1992 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika. Miejscem pracy ubezpieczonego był warsztat naprawczy. Do obowiązków ubezpieczonego należała naprawa samochodów, ciągników rolniczych i maszyn rolniczych. W warsztacie były 3 kanały do naprawy pojazdów. W okresie od 1979 r. do 1991 r. w warsztacie tym pracował również jako mechanik świadek J. J.. Kierownikiem warsztatu w okresie pracy ubezpieczonego był świadek H. K.. W warsztacie, oprócz mechaników, pracowali również elektrycy, spawacze i lakiernik. Pracownicy warsztatu, w tym ubezpieczony, poza swoimi obowiązkami związanymi z naprawą pojazdów, w razie potrzeby wykonywali inne, zlecone przez przełożonych, obowiązki. Ubezpieczony w okresie nasilonych prac polowych oddelegowany był m.in. do wykonywania oprysków na polu. Przede wszystkim jednak zajmował się naprawą pojazdów w warsztacie. Naprawiał głównie samochody i ciągniki. Część prac wykonywana była w kanale, a część na zewnątrz. W zakładzie w R. znajdowały się samochody ciężarowe (około 8 sztuk), autobusy oraz samochody dostawcze Ż. i N. (około 12 sztuk). W warsztacie zatrudnionych było około ośmiu mechaników, w tym trzech, łącznie z ubezpieczonym, uprawnionych do pracy w kanale. W niektóre dni ubezpieczony cały dzień wykonywał pracę w kanale, a w inne dni naprawiał pojazdy poza kanałem. Wykonywał również na zewnątrz przy pojazdach prace elektryczne.

Sąd Okręgowy zważył, iż zgodnie z art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.z z 2015r. poz. 748) w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U z 1983r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31.12.1938 r. emerytura przysługuje, jeżeli spełnił łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego,

- w dniu wejścia w życie przepisów ustawy emerytalnej, tj. 01.01.1949r. osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 25 lat dla mężczyzn, w tym okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wynoszący co najmniej 15 lat.

Sąd I instancji wskazał, że w niniejszej sprawie niespornym pomiędzy stronami jest fakt, że ubezpieczony spełnia wszystkie wymienione wyżej przesłanki poza przesłanką dotyczącą okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uwzględnił bowiem ubezpieczonemu ten okres jedynie w wymiarze 6 lat, 6 miesięcy i 20 dni i odmówił uwzględnienia okresu pracy od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. na stanowisku mechanika. Ubezpieczony nie posiada świadectwa pracy w szczególnych warunkach, potwierdzającego jego pracę w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika kanałowego, a powyższą okoliczność dokumentuje zeznaniami świadków. Odnosząc się do przebiegu zatrudnienia ubezpieczonego ustalonego na podstawie akt osobowych we wskazanym okresie Sąd Okręgowy wskazał, że żaden dokument nie potwierdza pracy wykonywanej w kanałach wewnętrznych. Z tych względów ocenie Sądu I instancji podlegały przede wszystkim zeznania słuchanych w sprawie świadków.

Możliwość zakwalifikowania udowodnianej przez ubezpieczonego pracy, jako pracy w szczególnych warunkach, wystąpiłaby w sytuacji, gdyby stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał on prace wskazane w poz. 16, działu XIV, wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., to jest pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na dokonanie takiego ustalenia. Wykładnia przepisów dotyczących uznania za pracę w szczególnych warunkach czynności wykonywanych przez pracowników w kanałach remontowych ma ukształtowany charakter tak w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. Zgodnie z tą wykładnią przyjmuje się, że jeżeli pracownik – w ramach czasu pracy obowiązującego go na danym stanowisku – świadczył pracę zarówno w kanale remontowym, jak i na zewnątrz i wewnątrz samochodów, to praca w kanałach remontowych nie była pracą stałą i wyłączną.

Sąd Okręgowy wskazał, że z zeznań świadków H. K. jednoznacznie wynika, że ubezpieczony nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych. Świadek H. K. był kierownikiem warsztatu, a więc bezpośrednim przełożonym ubezpieczonego, przydzielającym pracę mechanikom i stąd jego zeznania są najbardziej miarodajne i przekonywujące. Świadek ten w sposób szczegółowy opisał rodzaj i sposób wykonywanych napraw i wskazał, że ubezpieczony jako mechanik prace remontowe wykonywał zarówno w kanale jak i poza kanałem. Stąd też Sąd Okręgowy nie dał wiary ubezpieczonemu jak i świadkom J. J. i M. R., że ubezpieczony wykonywał pracę wyłącznie w kanale. Świadek H. K. wyraźnie zeznał, że ze względu na rodzaj napraw ubezpieczony jednego dnia mógł pracować 7, a nawet 8 godzin, a innego dnia wykonywać pracę na zewnątrz, a więc poza kanałem. Wskazał też, że praca mechanika w PGR nie była pracą, w której wykonywany jest jeden rodzaj pracy. Zdarzały się sytuacje awaryjne np. awarie taśmociągów. Sieczkarnie naprawiano w zależności od rodzaju naprawy na zewnątrz lub w kanale. Każdy z mechaników mógł też wykonywać prace elektryczne przy samochodzie i z pewnością robił to również ubezpieczony. Świadek H. K. zeznał również, że mechanicy naprawiali pojazdy w kanale, ale też w hali na zewnątrz np. pod kombajnem. Wykonywali również inne prace na zewnątrz, poza kanałem.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony nie udowodnił, że w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach. Z tych też względów Sąd Okręgowy stwierdził, że nie spełnił on wszystkich wymaganych przesłanek do przyznania jemu żądanej wcześniejszej emerytury.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł ubezpieczony, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i przyznanie ubezpieczonemu prawa do wnioskowanej emerytury, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w kwestii wymogu zatrudnienia co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach – polegającą na mylnym sugerowaniu przez Sąd Okręgowy, że ww. przepis wyklucza możliwość uwzględnienia stałego zatrudnienia w warunkach szczególnych po co najmniej 8 godzin dziennie przez ok. 19 lat, jeżeli w międzyczasie w sporadycznych okresach lub bliżej nieokreślonych dniach pracownik wykonywał inną pracę, w tym również o innym charakterze uciążliwości,
2. naruszenie § 4 ust.3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez odmowę zaliczenia ubezpieczonemu corocznych okresów pracy w PGR w R. w miesiącach od maja do połowy sierpnia, w przedziale czasowym od 1973 r. do 1992 r. (łącznie 66,5 miesięcy, czyli ok.5,5 lat) - w pełnym wymiarze czasu najmniej po 8-godzin dziennie na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego opryski chemiczne w kombinezonie ochronnym i masce przeciwchemicznej;
3. naruszenie § 4 ust.3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez odmowę zaliczenia ubezpieczonemu ok. 153,5 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy (ponad 12 lat) na stanowisku mechanika kanałowego w PGR w R.;
4. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów poprzez niezgodne z zeznaniami świadka H. K. stwierdzenie, iż z zeznań tego świadka rzekomo „jednoznacznie ubezpieczony nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych”;
5. naruszenie art.233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego, iż ubezpieczony legitymuje się pracą w szczególnych warunkach jedynie w okresie 6 lat 6 miesięcy i 20 dni, chociaż w rzeczywistości materiał dowodowy - w tym zeznania świadków włącznie z zeznaniami świadka H. K. - potwierdzają, że ubezpieczonego w warunkach szczególnych łącznie przekracza wymagane ustawą 15 lat (w tym dodatkowo co najmniej brakujących 9 lat pracy w warunkach w okresie zatrudnienia od 1973 r. do 1992 r.);
6. niezgodne ze stanowiskiem ubezpieczonego twierdzenie przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie rzekomo „niespornym jest fakt”, że ubezpieczony spełnia ustawowe przesłanki poza przesłanką dotyczącą pracy w warunkach szczególnych - w rzeczywistości bowiem zarówno we wniosku o przyznanie emerytury, jak i w odwołaniu od decyzji ZUS oraz podczas rozprawy i w wystąpieniu końcowym ubezpieczony twierdził, że wykazał, iż legitymuje się łącznie przeszło 15-letnim wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych; nie może zatem w takim przypadku Sąd Okręgowy argumentować, iż w/w stanowisko ZUS jest „niesporne”;
7. naruszenie art.233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, poprzez wybiórcze potraktowanie zeznań świadka H. K. - kierownika warsztatu, uwzględniając tylko niektóre z jego wypowiedzi, zdaniem Sądu Okręgowego nie potwierdzające wersji ubezpieczonego, przy jednoczesnej odmowie dania wiary zeznaniom ubezpieczonego oraz zeznaniom pozostałych świadków: J. J.- mechanika kanałowego pracującego w spornym okresie w kanałach razem z ubezpieczonym i M. R. - kierowcy korzystającego często w spornym okresie z napraw pojazdu na kanale obsługiwany przez ubezpieczonego;
8. niezgodną z zasadami logiki i sprzeczną z przepisem prawa przywołanym w pkt 1 apelacji - argumentację Sądu Okręgowego, który z jednej strony w swoich „ustaleniach” potwierdza, że:
 - a. „ubezpieczony zatrudniony był w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. od 01.09.1973r. do 30.09.1992r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika” (czyli ok. 19 lat);
 - b. „miejszem pracy ubezpieczonego był warsztat naprawczy”; „w warsztacie były 3 kanały”;

c. „do obowiązków ubezpieczonego należała naprawa samochodów, ciągników rolniczych i maszyn rolniczych”; „w niektóre dni ubezpieczony cały dzień wykonywał pracę w kanale”;

d. „uprawnienia do pracy w kanale posiadało wraz z ubezpieczonym tylko trzech mechaników”;

e. „ubezpieczony w okresie nasilonych prac polowych oddelegowany był do wykonywania oprysków (chemicznych!) na polu (pracując w tych sezonowych okresach po kilkanaście godzin dziennie w kombinezonie ochronnym i masce przeciwchemicznej);

f. „przede wszystkim jednak zajmował się naprawą pojazdów w warsztacie”;

z drugiej natomiast strony - Sąd Okręgowy sugeruje, że pomimo powyższych faktów:

g. „ubezpieczony (rzekomo) nie udowodnił, iż w spornym okresie (zatrudnienie trwające ok. 19 lat) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych” (w istocie chodzi o zaliczenie ubezpieczonemu z w/w okresu kilkunastoletniego zatrudnienia - jedynie brakujących łącznie ok. 9 lat pracy w warunkach szczególnych);

co w przekonaniu Sądu pierwszej instancji przekłada się na sugestię, iż ubezpieczony w okresie w/w 19-lat zatrudnienia, rzekomo w ogóle nie pracował w warunkach szczególnych;

9. naruszenie art.233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, poprzez bezpodstawną i sprzeczną z faktami odmowę dania wiary zeznaniom świadków J. J. i M. R..

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że Sąd Okręgowy wybiórczo jednak potraktował zeznania świadka H. K., ponieważ w rzeczywistości świadek ten zeznał, że: „W. L. był mechanikiem warsztatowym, ale w okresie nasilonych prac polowych był oddelegowany do prac na polu; opryski były wykonywane od maja do połowy sierpnia ciągnikiem z aparatem do opryskiwania; pracownicy wykonywali to w kombinezonach i maskach”; „ubezpieczony przede wszystkim zajmował się naprawą ciągników, samochodów i kombajnów; naprawy skrzyni biegów były wykonywane w kanale”; „wymiana tłoka korbowego musiała być wykonywana w kanale, tak jak pompy podnośnika”; prace przeglądowe wykonywano w kanale; „trudno jest powiedzieć, ile godzin mechanicy pracowali w kanale, jednego dnia mógł pracować 7 a nawet 8 godzin”; „zdarzały się sytuacje awaryjne i wtedy też naprawiali to mechanicy”; „prace takie były wykonywane na zewnątrz”; „mogło się to zdarzyć raz, dwa razy w miesiącu”; „było pogotowie techniczne, którym jeździli mechanicy, ale ubezpieczony nie był w pogotowiu technicznym”; „nie stwierdzę tego, że ubezpieczony wykonywał prace wyłącznie w kanale, ale przez cały okres pracy (w PGR w R.) wykonywał taką pracę”; „nie mogę w tej chwili stwierdzić, w miesiącu pracował w kanale poszczególne pracownik”; „mechanicy naprawiali w\ albo w hali na kuckach pod kombajnem”; „nie oznacza to, że nie było codziennie pracy w kanale”; „wiele prac wykonywano w kanale”;

W świetle powyższych faktów błędne jest sugerowanie przez Sąd I instancji, iż § 4 ust.3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w kwestii wymogu okresu zatrudnienia co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach - rzekomo wyklucza możliwość uwzględnienia stałego zatrudnienia w warunkach szczególnych po co najmniej 8 godzin dziennie przez ok. 19 lat, jeżeli w międzyczasie w krótkotrwałych, sporadycznych okresach lub dniach pracownik ewentualnie wykonywał pracę, w tym również o innym charakterze uciążliwości (praca z chemikaliami w kombinezonie ochronnym i masce przeciwchemicznej). Z okresu pracy w warunkach szczególnych nie można też wyłączać pracy ubezpieczonego w okresach letnich przy opryskach chemicznych, ponieważ jest to również zatrudnienie w warunkach uciążliwych podlegające uwzględnieniu przy ubieganiu się o wcześniejszą emeryturę.

Celem poparcia swojego stanowiska ubezpieczony przywołał orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się uzasadniona i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku.

Dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Apelacyjny nie podzielił istotnych ustaleń Sądu I instancji w zakresie, w jakim sąd ten nie uwzględnił W. L. stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. na stanowisku mechanika w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R., przyjmując, że praca ubezpieczonego również poza kanałem wyklucza ustalenie, iż ubezpieczony pracując jako mechanik wykonywał prace w warunkach szczególnych. W pozostałym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego Sąd Odwoławczy przyjmuje za własne i dlatego nie widzi potrzeby ich ponownego dokładnego powtarzania.

Przypomnieć należy, że wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek prawa. Prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego, z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne, szkodliwe warunki lub szczególny charakter pracy. Należy pamiętać, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; wyrok SN z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426). Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza zatem, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 887) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Z kolei zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie bezspornym było, że W. L. spełnia przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego oraz nie jest członkiem OFE. Organ rentowy uznał staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w wymiarze 6 lat 6 miesięcy i 20 dni. Wyjaśnienia wymagała natomiast kwestia, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych należy zaliczyć ubezpieczonemu pracę w charakterze mechanika w okresie od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R., bowiem zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych tego okresu pozwoliłoby wnioskodawcy spełnić wymóg legitymowania się okresem co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony w spornym okresie pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu, bowiem wykonywaną przez niego pracę na stanowisku mechanika należy zaliczyć do pracy wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych, wymienionej pod pozycją 16 w wykazie A dział XIV załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 r. (sygn.. akt II UK 233/11, LEX nr 1297790) wskazał, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na

szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX Nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX Nr 509022). W związku z tym nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustaleniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX Nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX Nr 509022 oraz z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08, LEX nr 1001310).

Ze zgromadzonych w sprawie dowodów wynika, że W. L. wykonywał pracę w szczególnych warunkach od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. przy naprawie pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych. Na okoliczność wykonywania pracy warunkach szczególnych wnioskodawca przedstawił świadectwo wykonywania pracy na stanowisku mechanika. Istotne jest, że szczególne warunki pracy wnioskodawcy wynikają z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, w szczególności H. K.. Ubezpieczony przede wszystkim zajmował się naprawą samochodów i pojazdów. Zwykle pracował w kanale, niektóre prace wymagały pracy poza kanałem, ale wiązały się one z naprawą pojazdów. W awaryjnych sytuacjach ubezpieczony wykonywał naprawy innych sprzętów. Mimo że w zakładzie pracowało wielu mechaników, to tylko trzech, w tym ubezpieczony, było uprawnionych do wykonywania pracy w kanale. Charakter tej pracy wymagał czasami opuszczania kanału przez wnioskodawcę. Tego rodzaju czynności wykonywane poza kanałem były jednak niezbędne do rzeczywistego świadczenia pracy w kanale remontowym i były ściśle związane z pracą na tym stanowisku, a tym samym nie pozbawiają pracy wnioskodawcy wykonywanej w spornym okresie - przymiotu pracy w warunkach szczególnych. Niewątpliwie charakter pracy wnioskodawcy wiązał się z narażeniem go na czynniki niekorzystne dla zdrowia. Praca taka przyczyniła się zatem do szybszego obniżenia wydolności organizmu wnioskodawcy i uprawnia go do uzyskania wcześniejszej emerytury (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 marca 2013 r., sygn. akt: III AUa 1233/12, LEX nr 1322001).

Bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność, że skarżący nie posiada świadectwa pracy w warunkach szczególnych. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem, nie obowiązują ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno - rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, takie jak: okresy zatrudnienia, w tym wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z 21 września 1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283). W toku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd ustalił na podstawie m.in. wiarygodnych zeznań świadków, akt osobowych, że odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał w związku ze swoim zatrudnieniem od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R. wykonywał prace w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że W. L. w spornym okresie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki stanowisku mechanika zaliczanych do pracy wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych, wymienionej pod pozycją 16 w wykazie A dział XIV do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Zdaniem Sądu Odwoławczego Sąd Okręgowy, kierując się jedynie stwierdzeniem, że ubezpieczony nie przebywał stale w kanale remontowym, zbyt pochopnie uznał, że nie jest to rodzaj prac wykonywanych w warunkach szczególnych.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie zaistniały podstawy do doliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 01.09.1973 r. do 30.04.1992 r. w Państwowym Przedsiębiorstwie Rolnym w R.. Sąd Apelacyjny nie dokonywał oceny wpływu czasowego delegowania ubezpieczonego do dokonywania pól uprawnych w okresie od maja do sierpnia, albowiem nawet nieuwzględnienie tych okresów musiałoby skutkować przyjęciem, że pozwany spełnił wymóg przepracowania 15 lat w warunkach szczególnych, ponieważ do tego okresu należy ubezpieczonemu doliczyć okres 6 lat 6 miesięcy i 20 dni pracy w szczególnych warunkach, co było okolicznością niesporną. Tym samym stwierdzić należy, że W. L. legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat, spełnił zatem wszystkie warunki konieczne do nabycia prawa do emerytury, na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał W. L. prawo do emerytury w wieku obniżonym od dnia 31 lipca 2015 r.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., mając na względzie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Wobec tego, że organ rentowy w całości przegrał postępowanie apelacyjne, należało zasądzić od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 30 zł tytułem poniesionej przez ubezpieczonego opłaty od apelacji.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska